

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo - Oldenzaal

COLOFON

Redactie:

Harry de Jong

☎ (06) 5532 4290

e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Verspreiding OdL:

Harry de Jong & Jan Zwienenberg

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daaropvolgende convocaties worden geplaatst.

Kopij dient uiterlijk 2 weken voor de verschijningsdatum binnen te zijn op bovengenoemd redactieadres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:
Blauwe glazenmaker
(*Aeshna cyanea*)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo - Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
NATUURCURSUS	1
AGENDA	2
VERSLAG LEDENVERGADERING 1 OKTOBER 2021	6
ALGEMENE JAARVERGADERING 2022	7
JAARVERSLAG 2021	8
BELEIDSPLAN KNNV HENGELO – OLDENZAAL 2022 – 2023	12
FINANCIËL JAARVERSLAG 2021	14
DE WILDE MISPEL ROND DELDEN	15
BROEDVOGELINVENTARISATIE WEUSTHAG STADSPARK	17
B(L)JOEIENDE PLANTEN	22
BOSANEMOON ROND DELDEN	23
JENEVERBESBEKERTJE GEVONDEN IN HET ARBORETUM	25
NATIONALE TUINVOGELTELLING 2022	26

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo - Oldenzaal) bedraagt € 34,- per jaar; gezinsleden betalen € 11,-

Betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening

NL94 RABO 0191 8887 10 t.n.v. Kon Ned Natuurhistorische Ver.

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling of via de website.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo - Oldenzaal:

◆ Voorzitter

Wytze Boersma

Zwaluwstraat 34, 7491 CX Delden, ☎ (074) 3762711

E-mail: wytze.boersma@hetnet.nl

◆ Secretaris

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl

◆ Penningmeester (en ledenadministratie)

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: weernink39@gmail.com

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid, redactie 'Onder de Loep' en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

◆ Website: www.knnv.nl/hengelo-oldenzaal

Van het bestuur

De afgelopen weken zijn we als bestuur druk geweest met het samenstellen van de stukken voor de komende jaarvergadering op vrijdag 18 maart. Leden van de verschillende werkgroepen leveren gelukkig altijd tijdig hun bijdrage aan zodat we een waarheidsgetrouw jaarverslag kunnen opstellen. De waarheid is dat we veel plannen hadden maar door de corona lang niet alles konden uitvoeren. Een deel hiervan, bijvoorbeeld de excursies, wordt in 2022 uitgevoerd. Daarnaast gaan we nieuwe dingen doen. Deze voornemens staan vermeld in ons concept-beleidsplan 2022 – 2023. Zodra dit op 18 maart in de jaarvergadering is besproken en vastgesteld, wordt het richtsnoer voor onze activiteiten. De definitieve versie komt dan op onze website.

We hopen dat we dit jaar meer geïnteresseerde natuurliefhebbers bij onze excursies kunnen betrekken. De exacte richtlijnen zullen we tijdens de jaarvergadering bespreken. Na de jaarvergadering worden jullie hierover via de Nieuwsbrief geïnformeerd.

Nog twee aandachtspunten waarvoor we de medewerking van jullie vragen:

- We hebben nog niet van alle leden een emailadres. Deze leden kunnen we geen Nieuwsbrief toesturen. We willen er nogmaals op wijzen dat we de emailadressen alleen binnen de vereniging gebruiken. De privacy is gewaarborgd. Stuur het adres naar de secretaris.
- Het bestuur bestaat nu uit vijf leden. Graag willen we er een bestuurslid bij hebben. We hebben al een paar leden benaderd maar dit heeft nog geen resultaat opgeleverd. Informatie bij de voorzitter.

Voorlopig vragen we jullie om je vooraf aan te melden voor een excursie. Zodra dit eraf kan zullen we jullie via een Nieuwsbrief (en de website) hierover informeren.

We hopen dit jaar weer echt samen op stap te kunnen gaan. Samen ontdek je niet allen meer soorten maar je krijgt hierover ook meer informatie. Allen een boeiend natuurjaar toegewenst.

Jan Zwienenberg

Natuurcursus

Klimaatverandering in Twente – en de gevolgen voor Twentenaren.

Het specifieke Twentse landschap met zijn stuwwallen en hoge zandgronden en steden in 'putjes' vraagt om een eigen en rigoureuze aanpak als het gaat om de gevolgen van extreme hitte en wateroverlast en droogte voor de inwoners in toom te houden.

Deze cursus gaat over de gevolgen, wat er al gaande is en wat er staat te gebeuren, maar ook wat we zelf gaan ervaren en wat we zelf kunnen en moeten doen.

De groene verenigingen: KNNV, IVN en NIVON Hengelo organiseren de cursus in samenwerking met deskundigen van Waterschap Vechtstromen en gemeente Hengelo. De cursus bestaat uit twee theorieavonden op de dinsdagavonden 22 en 29 maart, in het Nivoncentrum te Hengelo aan de Lodewijkstraat 1 (hoek Berflopolein). En een excursie op zaterdagmorgen 2 april.

Theorieavond 22 maart. 19:30 – 21:30 Twente door Waterschap (Bert Knol)

Theorieavond 29 maart. 19:30 – 21:30 Hengelo door Gemeente (Rob Heukels)

Excursie 02 april (aanvang in overleg): nieuwe Veldbeek Berflo Es o.l.v. Gemeente (Rob Heukels)

De kosten zijn € 15.- voor leden en € 20.- voor niet leden.

Deze moeten voor aanvang van de cursus over gemaakt worden op bankrekening: NL93ASNB0707236479 t.n.v. BW van Limburg Stirum ovv Natuurcursus te Hengelo.

Opgave en informatie bij Marjo Mulder: tel. (074) 2773273 of per e-mail: marjomulder23@gmail.com.

Excursies

Het **verzamelpunt** is (tenzij anders aangegeven) de **Parkeerplaats kruising Boerhavelaan / Prof. Eykmanplatsoen** (richting Borsthuis) te Hengelo.

Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Indien van toepassing wordt ook het **verzamelpunt ter plekke** aangegeven voor degenen die hier rechtstreeks naar toe willen (dit is op eigen risico bij het evt. niet doorgaan van de excursie). Gaarne van tevoren bellen of je daarnaartoe komt.

De excursies zijn **veldbiologische excursies**. Voor inlichtingen kunt u contact opnemen met de coördinator van de excursie.

Vergaderingen

De **gebruikelijke plaats** waar vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het NIVON Centrum aan de Lodewijkstraat 1 te Hengelo.

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zondag 13 maart 2022	Excursie: Snippert
Zaterdag 26 maart 2022	Excursie: Singraven
Zondag 10 april 2022	Excursie: Hulsbeek
Zaterdag 30 april 2022	Excursie: Samernrot
Zondag 15 mei 2022	Excursie: Aamsveen
Zaterdag 21 mei 2022	Excursie: Elfterheurne

Opgelet: I.v.m. met de Corona maatregelen kunnen excursies afgelast worden.

We starten vanaf het Verzamelpunt. Iedereen rijdt daar op eigen gelegenheid naar toe.

OPGAVE is verplicht!

Kijk op de Website voor de laatste gegevens of bel de coördinator van de excursie.

Excursie: Snippert

Datum : Zondag 13 maart 2022
Thema : Natuurontdekkingen
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)

Opgave verplicht

Het landgoed de Snippert ligt tussen Oldenzaal en Losser en staat bekend om zijn afwisselingen. Naast bos, met verschillende boomsoorten is er een heideveld, akkers en weilanden. Door deze afwisseling is het een aantrekkelijk gebied voor natuurgenieters.

Op het landgoed wordt zo weinig mogelijk ingegrepen. Als een boom omvalt door storm blijft hij liggen en biedt zo voedsel en schuil- of nestgelegenheid aan vogels en vleermuizen.

Naast de Groene- en Zwarte specht is dit het broedgebied van het Winterkoninkje, de Boomklever, de Roodborst, de Merel en de Zanglijster.

Naast het bos zijn er voerakkertjes aangelegd voor het wild. Nu zijn het schraal graslandjes die eenmaal per jaar wordt gemaaid. Het maaisel wordt afgevoerd. Hier en daar ontwikkelen deze graslandjes naar heideveldjes met tormentil, liggend vleugeltjesbloem en pijpenstrootje.

De houtwallen vormen een natuurlijke overgang tussen bos en open landschap. Eens in de tien tot vijftien jaar worden de struiken afgezaagd.

Vogels en andere kleine dieren vinden in deze houtwallen beschutting en voedsel.

Al met al een aantrekkelijk gebied voor een excursie.

Groene Specht

Verzamelpunt: De parkeergelegenheid bij de Judith hoeve, startpunt Snippert van wandelnetwerk. Op de weg Oldenzaal - Losser, bij hectometerpaaltje 2.1 afslaan en via de onverharde weg naar de parkeerplaats.

We vertrekken hier omstreeks 09.20 uur.

Excursie: Singraven

Datum : Zaterdag 26 maart 2022
Thema : Landschap
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend
Coördinatie : Gerrit Haverkamp (074-2668489)
Opgave verplicht

Landgoed Singraven bij Denekamp wordt voor het eerst genoemd in 1381 als agrarisch boerenhofstede 'Hof ten Singraven'.

Het landgoed is in handen van verschillende families geweest.

De heer W.F.J. Laan was de laatste particuliere bewoner.

In 1956 gaf hij het landgoed in eigendom aan de Stichting Edwina Van Heek.

In 1966 stierf de heer Laan, hij was kinderloos.

Singraven is een zeer fraai oud Landgoed met hoge natuurwaarden o.a. oude vochtige bossen, moerasbos, grazige plaatsen, houtwallen en niet te vergeten de Dinkel en de Biidinkel die bij het kanaal Almelo Nordhorn samenkomen, dicht bij het schuivenhuisje.

In de bossen van Singraven en omgeving komen over het hele seizoen gezien o.a. veel vogels, vlinders, libellen en allerlei (zeldzame)planten voor.

Wat we eind maart hiervan te zien is even afwachten.

Boswederik

We gaan een route lopen vanaf de watermolen tegenover het huis Singraven naar het kanaal Almelo-Norhorn en via het schuivenhuisje, Nieuwe Werk,

Ootmarsumsestraat en tenslotte Kasteellaan terug naar de parkeerplaats bij de watermolen.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij de Watermolen.

We vertrekken hier omstreeks 09.30 uur.

Excursie: Hulsbeek

Datum : Zondag 10 april 2022
Thema : Voorjaarsverschijnselen
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)
Opgave verplicht

Iedereen kent de Hulsbeek bij Oldenzaal als recreatieterrein. Gelukkig heeft het gebied ook een aantal natuurwaarden.

Aan de noordzijde stroomt de Gammelker beek. Een aantal jaren geleden zijn er herstelwerkzaamheden uitgevoerd. Gelijktijdig zijn ook werkzaamheden voor de Stakenbeek uitgevoerd.

De herstelwerkzaamheden van de Gammelkerbeek zijn uitgevoerd in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (kortweg: KRW). De doelstellingen zijn het verbeteren van het ecologische functioneren van de beek.

De werkzaamheden van de Stakenbeek zijn uitgevoerd in het waterbeheerplan benoemd als onderdeel van de Netwerk Ecologisch Waardevolle Wateren (NEWW).

De bodem van de Gammelkerbeek is verhoogd en de beek is meer zichtbaar en toegankelijk gemaakt. Hierdoor wordt de binding met de omgeving versterkt, zodat de vele bezoekers op het Hulsbeek zich bewust zijn van de kwaliteiten van de beek.

De Stakenbeek is om de visvijver geleid. Hierdoor wordt een belangrijke barrière tussen de Gammelkerbeek en zijn brongebieden weggenomen. Door het omleiden van de beek is ook de inrichting van de visvijver verbeterd. Deze voldoet mede door het gebruik van de vijver als retentie, aan de eisen.

Hiernaast hopen we bijzondere en mooie waarnemingen te doen. Het is ook een goed vogelbroed gebied.

Holenduif

Verzamelpunt: De parkeerplaats P2 aan de noordzijde van het Hulsbeek.

We vertrekken hier omstreeks 09:30 uur.

Excursie: Samernrot

Datum : Zaterdag 30 april 2022
Thema : Voorjaarsflora
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend (tot 14.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)
Opgave verplicht

Dit keer houden we de voorjaarsexcursie in het bij Schüttof gelegen Samernrot.

Het Samernrot is een uitgestrekt loofbos op voedselrijke kalkrijke bodem met een hoge wisselende waterstand.

Het gebied staat bekend om haar soortenrijke voorjaarsflora met verschillende in Twente ontbrekende of zeldzame soorten als Eenbes, Bosbingelkruid, Gevlekte aronskelk, Schedegeelster, Daslook, Bosgierstgras en Eenbloemig parelgras. Bosanemoon, Slanke sleutelbloem en Bosviooltje krijgen we natuurlijk ook te zien.

Eenbes

Dwars door het gebied loopt de Rheiner Damm van Schüttof naar Steide met de oude Franzosenbrücke. Naast planten hopen we ook de nodige vogelsoorten te zien en te horen.

Daslook

Verzamelpunt: Wij parkeren langs de Rheiner Damm bij het informatiepaneel aan de rand van het bos vanaf de kant van Schüttof. We vertrekken hier omstreeks 09.45 uur.

Excursie: Aamsveen

Datum : Zondag 15 mei 2022
Thema : Hoogveen, natte heide, Weidevogels
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma (074-3762711)
Opgave verplicht

Vier jaar geleden in 2018 zijn we ook naar het Aamsveen gegaan. Het Aamsveen is één van de dertien hoogveengebieden in Nederland.

Het Aamsveen vormt samen met het Duitse deel één groot hoogveen complex. Het Nederlandse deel, 180 ha wordt beheerd door Landschap Overijssel en is een Natura 2000 gebied. De doelen zijn o.a. om de hoogveenvorming weer te herstellen en in het overgangsgedebied schrale natte weilandjes te creëren.

Het is belangrijk dat de waterhuishouding op peil wordt gebracht.

Het Aamsveen is de laatste jaren steeds natter geworden. Hiermee is de kwaliteit van het veen verbeterd.

Vanaf de uitkijktoren hebben we een fraai gezicht over het gebied. Hopelijk zien we nog een paar weidevogels.

Verzamelpunt: De parkeergelegenheid bij de kruising Aamsveenweg en Roodmolenweg, startpunt van het wandelnetwerk Aamsveen. We vertrekken omstreeks 09.30 uur.

Excursie: Elfterheurne

Datum : Zaterdag 21 mei 2022
Thema : Oldenzaalse Stuwwal
Vertrek : Vanaf het verzamelpunt
Duur : Ochtend
Coördinatie : Bert Oude Egbrink (074-2434340)
Opgave verplicht

De Elfterheurne is een onderdeel van de Oldenzaalse stuwwal dat ten zuiden van de weg van Oldenzaal en De Lutte ligt. Tijdens de wandeling lopen we langs en door het dal van de Stakenbeek. Een deel van het gebied is in eigendom en beheer bij Natuurmonumenten. We lopen onder meer langs de in het kader van het project "Terug naar de bron" herstelde weidebron Het Heuilandeke, het park Kalheupink, de rhododendronlaan op landgoed Scholtenhaer en het landschappelijk fraaie landgoed De Wilmersberg. Het wordt een wandeling door een fraai heuvelachtig gebied met veel natuur en cultuur. In de Onder de Loep van september 2013 staat een verslag van de toen gehouden excursie door dit gebied.

Verzamelpunt: De parkeerplaats van Erve Middelkamp aan de Bentheimerstraat tussen Oldenzaal en De Lutte. Komend van Oldenzaal is het na de Tankenbergweg de eerste halfverharde weg links bij het bord Erve Middelkamp. Na het bord Bestemmingsverkeer naar de P-plaats van bezoekers.
(Navigatie: De Lutte, Bentheimerstraat 15a).
We vertrekken hier omstreeks 09:30 uur.

Geelbandlangsprietmot

Bonte vliegenvanger

Maskerbloem

VERSLAG LEDENVERGADERING 1 oktober 2021

Aanwezig: 10 leden

Afwezig met kennisgeving: mevrouw M. Verdriet en de heren J. Weernink en M. Rijken

1. Opening

Wytze Boersma (voorzitter) heet de aanwezigen van harte welkom bij deze eerste fysieke vergadering sinds maart 2019.

2. Terugblik vanaf maart 2019

De voorzitter geeft uitgebreid overzicht van de gang van zaken over de jaren 2020 en 2021. De verschillende maatregelen hadden niet alleen effect op onze eigen activiteiten zoals de vergaderingen en excursies maar ook op externe activiteiten en overleg met de verschillende gemeenten.

De relatie met de Landelijke organisatie verliep grotendeels digitaal.

Op dit moment merken we dat zaken weer en meer op gang komen.

In 2021 is er een website gekomen en is er een nieuw pakket voor de ledenadministratie gekomen.

Marti Rijken beheert nu de ledenadministratie.

Samen met IVN-Hengelo hebben we een zienswijze ingediend betreffende het omgevingsplan voor het Heemaf-terrein aan de Bornsestraat. Er is nog geen reactie ontvangen.

Hij hoopt dat we in het voorjaar 2022 weer een officiële ledenvergadering kunnen houden.

3. Mededelingen

- a. Op 2 oktober is er paddenstoelenexcursie in het kader van de week van de Veldbiologie. De externe publiciteit is geen succes geworden. Vanuit de vergadering komen een aantal suggesties.
- b. Zoals in Onder de Loep van september al werd vermeld zijn we als afdeling slachtoffer geworden van internet- en identiteitsfraude. De voorzitter vertelt welke stappen er intussen genomen zijn. De RABO-bank geeft aan dat zij geen schuld hebben en ook niets zullen vergoeden. Hiertegen wordt schriftelijke bezwaar gemaakt. Verder zal er beroep gedaan worden op de vrijwilligersverzekering van de gemeente Hengelo. Wytze heeft samen met de penningmeester een overzicht gemaakt van onze financiële situatie tot de zomer 2022. We hadden voor de fraude (± 2600,00) een flinke reserve. Hiervan blijft naar verwachting € 300,00 over. We wachten eerst even de bezwaarprocedure bij de RABO en het beroep op de vrijwilligersverzekering af. Als dit niet voldoende oplevert, volgen we de suggestie uit de vergadering: We gaan met de pet rond en zullen we de prioriteit leggen bij activiteiten, die extra inkomsten geven (zie punt 5.). Mieke van den Berg en Gerrit Haverkamp zijn op dit moment lid van de kascommissie en zijn aanwezig tijdens deze vergadering. Zij vinden dat zij als commissie voldoende geïnformeerd zijn.

4. De Nieuwsbrief

De tweede is recent verschenen. Met behulp van de Nieuwsbrief willen we de communicatie en interactie met de leden te verbeteren. Ondertussen hebben we van de meeste leden een emailadres, zodat wij veel leden de Nieuwsbrief kunnen toesturen.

5. Plannen voor 2021 en 2022

De basis voor onze plannen is het Beleidsplan 2021 – 2022. Door actuele ontwikkelingen komen er wijzigingen, die wel passen in het prioriteitenprogramma:

- Naar aanleiding van een verzoek van de Erfgoedcommissie zal er tijdens het monumentenweekend in september 2022 aandacht besteed worden aan Bijzondere en Monumentale Bomen in Hengelo. Dit komt binnen een project met een nieuw wandelboekje (met achtergrondinformatie) en een lezing/presentatie.
- Een extra lezing.
- Het werven van excursieleden.
- Een nieuw wandelboekje voor Klein Driene waarin naast bomen ook andere groenonderdelen zoals de vaste planten (green to color) aandacht krijgen.
- Werven van subsidies voor deze activiteiten.

Ook de andere onderdelen van het Beleidsplan krijgen voldoende aandacht.

6. Rondvraag

Harry de Jong is gevraagd om vanuit zijn functie bij de Vogelwerkgroep en KNNV stelling te nemen tegen plaatsing van windmolens in het retentiegebied van het Waterschap en Twickel. Uit de discussie bleek dat dit een lastig onderwerp is. Gerrit Haverkamp zal het aan de orde stellen in de komende Groene Tafel.

Hierna wordt de vergadering afgesloten.

Na de pauze is er een presentatie over de kampeerkampen van de AKC aan de hand van een kamp in de Dordonge.

Algemene Jaarvergadering 2022

Datum en tijd: vrijdag 18 maart 2022 om 13.30 uur (tot 16.00 uur)
Plaats: NIVON-centrum (kleine zaal) aan de Lodewijkstraat 1.

Vervoer kan geregeld worden voor diegene die niet of liever niet met eigen vervoer kan komen. Die moet even contact opnemen met Jan Zwienenberg (074 2423975) of Wytze Boersma (074 3762711)

1. Opening.
2. Terugblik 2021.
3. Verslag ledenraadpleging maart 2021 en ledenvergadering d.d. 1 oktober 2021 (bijlage in Onder de Loep).
4. Ingekomen stukken en mededelingen.
5. Jaarverslag 2021 van bestuur, excursiecommissie en werkgroepen (bijlage in Onder de Loep).
6. Financieel jaarverslag 2021 en balans 31-12-2021 (bijlage in Onder de Loep).
7. Verslag kascommissie.
8. Samenstelling kascommissie 2022.
9. Begroting 2022, 2023 en contributie 2022 en 2023.
10. Bestuurssamenstelling.
11. VV op zaterdag 23 april 2022. De stukken kunnen ter vergadering ingezien worden.
12. Vaststelling benoeming afgevaardigden naar VV op zaterdag 23 april 2022 in Almere. Voorstel komt ter vergadering.
13. Beleidsplan KNNV Hengelo-Oldenzaal 2022 en 2023 (zie Onder de Loep).
14. Rondvraag en sluiting.

N.B. In een najaarsvergadering zal het Huishoudelijk reglement behandeld worden. Onderdeel daarvan is de actualisatie van het rooster van aftreden.

Pauze met een drankje.

Na de pauze: Presentatie door Marti Rijken over Vogels van Gambia.

Algemeen

De activiteiten in dit verslagjaar zijn sterk beïnvloed door de corona-pandemie. Dit wordt duidelijk door niet doorgaan van bijvoorbeeld het cursusprogramma, het schoningswerk op de Bentelerheide en een deel van de excursies.

Bestuurssamenstelling

Samenstelling per 31-12-2021.

W. Boersma	-voorzitter
J.H. Zwienenberg	-secretaris
J. Weernink	-penningmeester
A.G. Oude Egbrink	-natuurhistorisch secretaris
H. de Jong	-lid, eindredactie Onder de Loep en website
M. Rijken	-ledenadministratie

I. De afdeling

➤ Bestuursactiviteiten

Het bestuur heeft in 2021 zes maal vergaderd. Daarnaast was er veel telefonisch contact.

Externe vertegenwoordiging:

- Beleidsraad KNNV: W. Boersma.
- Digitale VV: dit jaar W. Boersma
- Groene Tafel gemeente Hengelo: G. Haverkamp

➤ Ledenvergadering 2020

In het maartnummer van Onder de Loep stonden alle jaarstukken. Leden konden hierop via email of telefonisch reageren. Een aantal leden heeft hiervan gebruik gemaakt. Het was niet nodig om onderdelen van de verslaglegging of het beleidsplan aan te passen.

Op 1 oktober is er ledenvergadering gehouden waarbij actuele zaken zijn besproken. Het verslag staat in dit nummer van Onder de Loep.

➤ Ledenaantal

Het ledenaantal per 1-1-2022 is in totaal (52 leden en 13 huisgenootleden). De afdeling heeft één erelid.

➤ Ledenblad Onder de Loep, Website en Nieuwsbrief

Op initiatief van het landelijk bestuur werd in 2020 gestart met de aanpassing van de website. Deze werkzaamheden zijn eind 2021 afgerond. Dit was een flinke klus voor alle betrokkenen, waaronder onze webmaster Harry de Jong. Het resultaat is een goed toegankelijke website.

Onder de Loep is weer viermaal verschenen. Externe partners krijgen het blad als pdf. In deze uitgave komen de (mooie) kleurenfoto's beter tot hun recht.

Als aanvulling op Onder de Loep zal er enkele keren per jaar een Nieuwsbrief verschijnen. In 2021 waren dit er twee. Deze gaat alleen naar de leden waarvan een emailadres bekend is.

➤ Financiën

Het (grote) negatieve resultaat over het verslagjaar is het gevolg van internet- en identiteitsfraude, waarbij ons een aanzienlijk bedrag afhandig is gemaakt. De afhandeling van deze zaak, inclusief aangifte en gesprekken met de RABO-bank) heeft voor ons geen compensatie opgeleverd.

Door een aantal giften, waarvoor onze grote dank, blijft er nu genoeg geld aanwezig om op een verantwoorde wijze door te gaan.

Zonder de fraude zou het jaar afgesloten zijn met een klein tekort van € 38,00.

II. Relaties

a. Samenwerking met KNNV-afdelingen

Er is in 2021 geen structureel overleg opgestart. Met de afdeling Enschede zijn goede afspraken gemaakt betreffende de deelname aan elkaars activiteiten.

b. Samenwerking met IVN

In ons werkgebied zijn de contacten met de IVN-afdelingen beperkt tot Hengelo. Gezamenlijk is er een zienswijze ingediend betreffende het bestemmingsplan voor het zogenaamde Heemafterrein aan de Bornsestraat. Dit terrein ligt naast de Begraafplaats, die een monumentale status heeft.

Deze begraafplaats is ook onderdeel van Hoofdgroenstructuur. De bebouwing is zeer nadelig voor het groen. Begin 2022 lijkt het erop dat de projectontwikkelaar aan de slag mag.

c. Overleg met gemeenten

Door de corona-pandemie zijn de contacten met de verschillende gemeenten (Borne, Hengelo en Hof van Twente) beperkt gebleven tot concrete projecten zoals Klein Driene en de ontwikkeling van het openbaar groen in het Centrum van Hengelo.

Deze contacten met medewerkers van de verschillende gemeenten en Gildebor worden door ons als positief ervaren.

III. Activiteiten

a. Excursies

<i>Datum</i>	<i>Plaats</i>	<i>Thema</i>	<i>Aantal deelnemers</i>
6 juni	Holthuis	Bos en beek	6
20 juni	Cortenoever	Stroomdal en akkerflora	6
3 juli	Beerze	Natuurbeleving	3
24 juli	Buurserbeek	Herinrichting beek	6
14 augustus	Besthemerberg	Heide en vennen	7
4 september	Manderheide	Heide	6
19 september	Nijreesbos	Bos en beekflora	4
2 oktober	Lonnekerberg	Paddenstoelen	15
16 oktober	Witte Veen	Slotexcursie	9

Totaal zijn er in het jaar 2021 zeventien excursies georganiseerd. In het overzicht zijn alleen de excursies opgenomen die zijn doorgegaan. Acht excursies zijn afgelast in verband met de Corona maatregelen van de overheid. Bij de excursies wisselde het aantal deelnemers sterk namelijk van 3 tot 15. De paddenstoelen excursie trok het grootste aantal deelnemers. De excursie naar de Cortenoever bij de IJssel was een hoogtepunt wat betreft bijzondere plantensoorten. De leden van de excursiecommissie in 2021 waren Wytze Boersma, Harry de Jong, Gerrit Haverkamp en Bert Oude Egbrink (natuurhistorisch secretaris).

Contactpersoon: Bert Oude Egbrink

b. Week van de Veldbiologie

In het kader van deze landelijke KNNV-activiteit hebben wij onze excursie op 2 oktober gepromoot via onze eigen Nieuwsbrief en publicaties in weekbladen. Het resultaat was een goede belangstelling bij deze excursie.

Witte kluifjeszwam

c. Plantenwerkgroep

Er zijn door corona geen inventarisatieprojecten opgestart, die in groepsverband uitgevoerd konden worden.

Wel zijn er op individuele basis inventarisatie voor FLORON gedaan zoals de eindejaarstelling. Door één van de leden zijn twee bijzondere vondsten gedaan, namelijk Ruige fijnstraal (nieuw voor Twente) en Hazenstaart (2e vondst in Twente).

Hazenstaart (foto Jan Zwienenberg)

Contactpersoon: Wytze Boersma

d. Bermbeheer en inzaaien groenstroken

De Gemeente Hof van Twente heeft een bermbeheerplan in voorbereiding. In de startfase is er overleg geweest tussen het betrokken adviesbureau, dat het beheerplan gaat opstellen, en een vertegenwoordiging van onze afdeling (Wytze Boersma en Marti Rijken). In januari bleek dat er een concept gereed was en ter vaststelling naar het College van B&W gaat. Hierna zullen wij het ontvangen en van commentaar voorzien. In Hengelo is een start gemaakt met de invoering van ecologisch bermbeheer. Verder zijn daar een aantal bermen ingezaaid. De plannen voor Borne zijn nog niet verder uitgewerkt.

e. Inventarisaties voor Stichting Twickel

De Stichting Twickel doet incidenteel beroep op ons om inventarisaties uit te voeren. In het verslag jaar waren dit er twee.

1. **Verbinding tussen heideterreinen.** Twickel heeft in de winter 2020-2021 tussen de heideterreinen ten zuiden van het Twentekanaal verbindingen hersteld, door bomen en struiken te kappen en de bodem af te schrapen. De inventarisatie was erop gericht om het herstel van heide in de verbindingstroken te monitoren. Geconstateerd werd dat veel soorten van natte en droge heide opkomen uit de zaadbank. Het herstel is dus op goede weg.
2. **Natuurontwikkelingsgebied Demmersblok** langs de Rijssenseweg in het Deldense broek. Dit omvangrijke natuurontwikkelingsgebied is in 2017 opgeleverd. In 2018 en 2019 zijn er eerdere inventarisaties uitgevoerd van diverse soortengroepen, die wel een aantal bijzondere soorten opleverden, maar de potenties van het gebied waren nog lang niet benut. In 2021 is een meer uitgebreide flora-inventarisatie uitgevoerd. Dit keer is een veel groter aantal plantensoorten

aangetroffen, namelijk 270, waaronder 13 landelijk zeldzame en (daarmee overlappend) 6 Rode Lijstsoorten. De conclusie is dat de ontwikkeling van de nieuwe natuur in dit gebied voldoet aan de vrij hooggespannen verwachtingen.

De inventarisaties geven, doordat je overal rond mag lopen, een goed beeld van de natuurontwikkeling op de terreinen van Twickel.

Contactpersoon: Marti Rijken

f. Paddenstoelwerkgroep Twente (KNNV – NMV)

In 2021 was het aantal excursies weer enigszins op het niveau van vóór corona. In totaal zijn we tussen 6 juli en 22 november 16 keer met 2 tot 7 personen (gemiddeld 4,3) op pad geweest. Bezocht zijn delen van: Eggheria (2x), Haagse bos, Sterrenbos e.o., Witteveen, Boerskotten (2x), Twickel, de Snippert, de Tip en Lindermaten, Stroinksbos, Wiekermeden, Park de Essen (Oldenzaal), het Lankheet en het Arboretum (2x). Het aantal waargenomen soorten varieerde van 9 tot 107 met een gemiddelde van 55.

De eerste excursie op 6 juli naar Eggheria was samen met Marian Jagers; vandaar dat er opvallend veel slijmzwammen werden gevonden. Daardoor aangespoord werden op 21 juli resp. 4 augustus twee minder frequent voorkomende slijmzwammen gevonden, Fier schijnpluimpje en Golfdradig schijnpluimpje, de laatste zelfs uiterst zeldzaam.

Enkele andere bijzonderheden:

- 1 september, Twickel: *Russula rubrocarminea*, determinatie Jisk Holleman; voor bevestiging vindt nog DNA-onderzoek plaats; is nog slechts van één andere plek in Nederland bekend;
- 22 september, de Snippert: Houtboleet, pas deze eeuw in Nederland verschenen;
- 6 oktober, schraalgrasland Lindermaten én 20 oktober Boerskotten: Honingkleurig trechtertje, uiterst zeldzaam, “broertje” van uiterst algemene Oranjegeel trechtertje;
- 13 oktober, Stroinksbos: Scherpe grauwhoedrussula, determinatie Jisk Holleman, vrij zeldzaam;
- 13, 20, 27 oktober en 17 november: Schorssapbekertje, zeldzaam, maar nu ineens 4 keer gevonden;
- 17 november, Arboretum Poortbulten: de excursie met de meeste bijzonderheden; naast 9 soorten wasplaten de ernstig bedreigde Porfiersatijnzwam;
- 22 november, Arboretum Poortbulten: getipt door Leo Weijering uit Losser: het zeer zeldzame Jeneverbesbekertje; hier groeiend op drie verschillende cultivars, maar **niet** op de daar vlak bijstaande “gewone” jeneverbes *J. communis*; in Nederland steeds aangetroffen op cultivars, maar niet op *J. communis*.

De jaarlijkse excursie voor de KNNV is gehouden op de Lonnekerberg op 2 oktober: inclusief de waarnemingen tijdens het voorlopen zijn 60 soorten genoteerd.

Waaierkorstzwam

Ook tijdens 6 andere KNNV-excursies zijn door mij paddenstoelen genoteerd: van 5 tot 58 soorten, gemiddeld 26.

Verder kan nog gemeld worden dat enkele van de werkgroep nog steeds deelnemen aan de maandelijkse microscopie-studieavonden op Hof Espelo, onder auspiciën van NMV georganiseerd en begeleid door Marian Jagers; maar ook deze avonden zijn door corona voor het merendeel niet doorgegaan.

Contactpersoon: Laurens van Run

g. Schoningswerk Bentelerheide

Door corona zijn er geen werkzaamheden uitgevoerd.

Contactpersoon: Wytze Boersma

h. Klein Driene

Het euregioproject rond de wederopbouw wijken is afgerond. Leden van onze afdeling waren nauw betrokken bij het Dekkersveld, dat nu speelvoorzieningen, fruitbomen en borders heeft gekregen. In september is er weer een excursie geweest.

Opnieuw zijn alle aanwezige bomen gecontroleerd op aanwezigheid en de juiste naam. Van dit onderzoek is een verslag gemaakt waarin ook een aantal aanbevelingen voor de gemeente en Welbions zijn opgenomen. Deze aanbevelingen worden in het voorjaar van 2022 besproken.

Naar aanleiding van deze rondgang is er ook gekeken naar de verschillende soorten peren in het openbaar groen in Hengelo. Het verslag hiervan verschijnt in 2022.

De publicatie van een nieuw wandelboekje is geland in de eerste helft van 2022.

Contactpersoon: Gerrit Haverkamp

i. Bijzondere bomen in Hengelo

De gemeente is gestart met het actualiseren van de lijst met bijzondere bomen in Hengelo. Gerrit Haverkamp en Jan Zwienenberg hebben hierbij een adviserende taak. De Dakspaaneik (*Quercus imbricaria*) heeft hierbij extra aandacht gekregen (zie Onder de Loep december 2021).

j. Cursuswerkgroep KIN (KNNV, IVN en NIVON)

Door corona was het helaas niet mogelijk om natuurcursussen te organiseren. Wel zijn er plannen gemaakt voor toekomstige cursussen.

Contactpersoon: Wytze Boersma

Woord van dank!

Door corona en de financiële perikelen was 2021 een lastig jaar. Door hulp en inzet van leden konden toch een aantal activiteiten plaatsvinden en ook financieel lijkt het grootste gevaar nu geweken. Hiervoor willen we alle betrokken hartelijk danken.

Hengelo, februari 2022

(Concept) BELEIDSPLAN KNNV HENGELO – OLDENZAAL 2022 – 2023

Inleiding

Indien nodig zal bij de uitvoering van de plannen rekening gehouden worden met de mogelijkheden c.q. beperkingen in het kader van de aanwezigheid van corona.

➤ Samenwerking met KNNV-afdelingen in Overijssel en IVN

Naar verwachting komen de KNNV-afdelingen in 2022 weer een keer bij elkaar om afspraken te maken over het Gewest Overijssel van de KNNV.

➤ Huishoudelijk reglement

We willen in 2022 een nieuw huishoudelijk reglement opstellen. Hierin zullen ook de geldende regels rond privacy en de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen worden opgenomen.

➤ **Publiciteit en communicatie**

Onze website (<https://hengelo-oldenzaal.knnv.nl>) is in 2021 vernieuwd. Hierop staan de actuele gegevens over onze activiteiten. De website heeft ook archief van Onder de Loep. Tevens staat er een link naar de actuele waarnemingen van Waarneming NL in Twente en Hengelo.

Naast Onder de Loep verschijnt er ook een aantal keren per jaar een Nieuwsbrief. Deze gaat naar alle leden waarvan wij een emailadres hebben. Wij streven ernaar alle leden via email te kunnen bereiken.

Activiteiten

• **Excursieprogramma en excursieleden**

De excursiecommissie maakt jaarlijks een gevarieerd programma waarbij verschillende gebieden met een steeds andere flora en fauna worden bezocht. De excursies die in 2021 niet konden doorgaan worden, zo mogelijk, in 2022 opnieuw gepland.

Het bestuur wil ook andere geïnteresseerde natuurliefhebbers bij deze excursies betrekken.

Voor deze mensen komt er een regeling waarbij zij, voor een vaste vergoeding per jaar en/of betaling per excursie, aan de excursies kunnen deelnemen. *(Regeling wordt op 18 maart 2022 besproken.)* Deze excursiedeelnemers worden via een mededelingenblad over de excursies geïnformeerd.

Leden van andere KNNV-afdelingen blijven van harte welkom.

• **Bermbeheer en inzaaien**

De gesprekken met vertegenwoordigers van Borne, Hengelo en Hof van Twente worden voortgezet. Naar aanleiding hiervan zullen wij onze activiteiten plannen.

• **Natuur-en boomwandelingen in Hengelo**

Er zijn twee uitgaven gepland. De eerste betreft een nieuwe uitgave voor Klein Driene. De tweede sluit aan bij de nieuwe lijst van Bijzondere bomen in Hengelo. Over de inhoud vinden nog gesprekken plaats. Zo mogelijk wordt een en ander gecombineerd met een lezing over de onderwerp.

• **Cursussen en lezingen**

Naast de actieve participatie bij het cursusprogramma van KIN (KNNV, IVN en NIVON) zal onze afdeling ook zelf lezingen gaan organiseren. Voor 2022 staan lezingen op het programma over:

- Stoep- en Stadsplanten
- Bijzondere Bomen in Hengelo

• **Stadsarboretum Klein Driene**

In 2021 is het bomenbestand opnieuw geïnventariseerd. Een aantal bomen wordt in 2022 nogmaals bekeken. Van de inventarisatie in 2021 is een verslag gemaakt waarin ook een aantal aanbevelingen staan. Deze worden in 2022 besproken met de gemeente Hengelo en Woningbouwcorporatie Welbions. In het voorjaar 202 wordt er ook weer een excursie gehouden.

• **Activiteiten voor Stichting Twickel**

- **Inventarisaties en raadgeving**
Voor 2022 zijn er nog geen concrete afspraken gemaakt.
- **Schoningswerk Bentelerheide**
Met de Stichting Twickel zal gesproken worden over de voortgang van deze activiteit. Gezien de beschikbare menskracht zullen wij deze activiteit moeten beëindigen.
- **Natuuronderzoek**
Afhankelijk van de uitslag van de gesprekken over bermbeheer worden er concrete plannen ontwikkeld. Een van de terreinen die op de lijst staan is een deel van het industrieterrein Het Veldkamp.

Contact met gemeenten en Groene Tafel Hengelo

Er zijn nu contacten en gesprekken met drie gemeente (Borne, Hengelo en Hof van Twente).

In Hengelo blijven we actief deelnemen aan de Groene Tafel, waar we steeds onze vragen kunnen inbrengen.

Vastgesteld in de ledenvergadering van 18 maart 2022.

Financieel jaarverslag 2021 en begroting 2022 en concept-2023

BATEN	WERKELIJK 2021	BEGROOT 2021	BEGROOT 2022	Concept 2023
Contributie	1.866,00	1.797,00	1.969,00	2.060,00
Excursieleden			50,00	50,00
Rente	0,30	0,00	0,00	0,00
Giften	500,00	0,00		
Lezingen	100,00		164,00	154,00
Diversen		0,00		
Nadelig saldo	2.202,75	106,00		
Totalen	4.669,05	1.903,00	2.183,00	2.264,00

LASTEN	WERKELIJK 2021	BEGROOT 2021	BEGROOT 2022	Concept 2023
Afdracht Hoofdbestuur	1.246,75	1.188,00	1.274,00	1.339,00
Abonnement/Lidmaatschap	0,00	0,00		
Onder de Loep-drukkosten	188,60	250,00	250,00	250,00
Onder de Loep-verzendkosten	213,36	200,00	219,00	215,00
Bestuurskosten	40,50	50,00	45,00	50,00
Excursies		50,00	55,00	60,00
Drukwerk/Portiekosten	43,65	15,00	40,00	40,00
Bankkosten	205,20	200,00	225,00	235,00
Reiskosten		50,00	25,00	25,00
Office pakket	49,50	0,00	50,00	50,00
Ongewenste betaling	2.681,49	0,00		
Voordelig saldo				
Totalen	4.669,05	2.003,00	2.183,00	2.264,00

	LEDEN	CONTRIBUTIE		
	AANTAL	JAAR	JAAR	JAAR
	01-01-2022	2021	2022	2023
Lidmaatschap	52	34,00	35,00	36,50
Lidmaatschap, huisgenoten	13	11,00	11,50	€ 12,50
	LEDEN	AFDRACHT		
Lidmaatschap	52	22,25	22,50	23,50 (?)
Lidmaatschap, huisgenoten	13	8,00	8,00	9,00 (?)

Balans per 1 januari 2021			
Bank, rekening courant	377,13	Te betalen kosten	0,00
Bank, spaarrekening	2.961,42	Vooruitontvangen	0,00
Te ontvangen posten		Reservering:	
		Biologische activiteit	1.527,90
		Kapitaal 31/12/2020	1.810,65
Totaal	3.338,55	Totaal	3.338,55

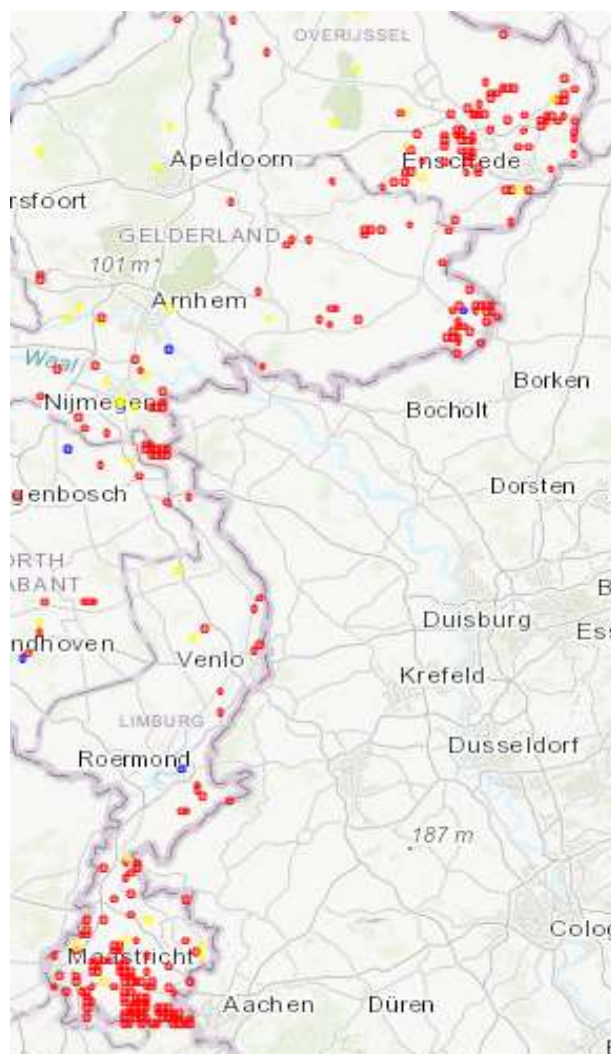
Balans per 31 december 2021			
Bank, rekening courant	926,76	Te betalen kosten	52,16
Bank, spaarrekening	261,72	Vooruitontvangen	0,00
Te ontvangen posten		Biologische activiteit	0,00
		Kapitaal 31/12/2021	1.136,32
Totaal	1.188,48	Totaal	1.188,48

De Wilde mispel rond Delden

Toen ik uit de omgeving van Arnhem naar Delden verhuisde was de Wilde mispel (afb. 1) een van de soorten die me hier opviel. Het zwaartepunt van de verspreiding in Nederland ligt namelijk in Twente, Winterswijk en Zuid-Limburg (afb. 2) en ongetwijfeld komt hij ook in het tussenliggende Duitse gebied voor.

Afb. 1: Mispel met vrucht

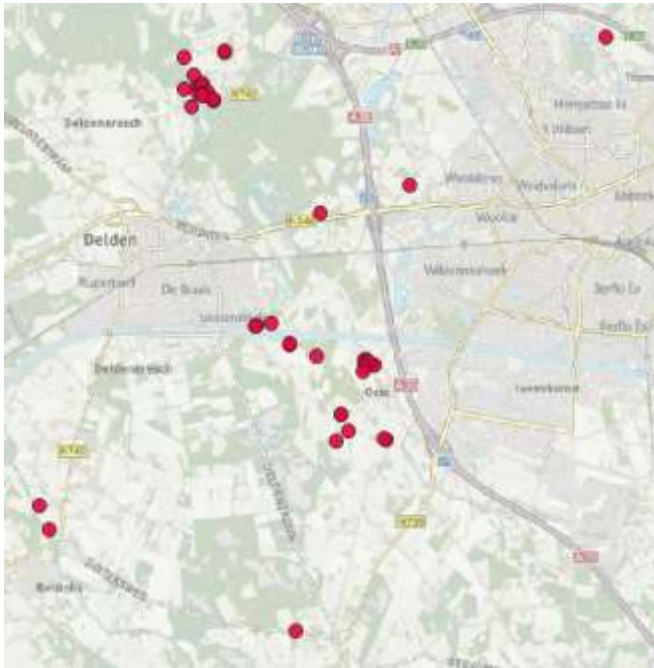

**Afb. 2: Verspreiding Mispel in deze eeuw.
Bron: Waarneming.nl**

In de Nederlandse bossen en houtwallen is de struiklaag niet zo rijk aan soorten en een klein aantal soorten maakt 99% van de struiken uit. Daarom is het interessant om daartussen ook andere struiken tegen te komen, zoals de Mispel en de Wegedoorn. De Mispel hoort net als de Meidoorn tot de rozenfamilie. Ze kan een flinke struik worden, met opvallende bloemen van ca. 3 cm groot. De vrucht is een soort appeltje van eveneens een centimeter of 3. Ze smaken echter melig en wrang en pas als ze na enige maanden beurs worden zijn ze eetbaar.

Ze wordt beschouwd als een soort die in de vroege Middeleeuwen naar Nederland is gebracht. Daarvoor hadden de Romeinen de Mispel al gecultiveerd vanuit het oorspronkelijke verspreidingsgebied rond de Zwarte en de Kaspische Zee. Ook tegenwoordig nog wordt de soort aangeplant, in houtwallen door landgoed Twickel en door particulieren in tuinen. Deze aangeplante exemplaren hebben geen stekels, terwijl de wilde en verwilderde exemplaren wel stekels hebben. Let daar maar eens op.

Ondanks deze aanplant is de Mispel geen algemene verschijning. Zowel Wytze Boersma als ik hebben onafhankelijk van elkaar de Mispel gekarteerd op onze uitstapjes rond Delden.

Afbeelding 3 toont het totaal van onze waarnemingen. Die geven vast geen compleet beeld, maar wel een goede indruk. Met name in de houtwallen in het Bokdammerveld komt de Mispel veel voor.

Afb. 3: Verspreiding Mispel 2018-2021

Literatuur

Maas, B & F. Van Westreenen, 2010. De Wilde mispel in Limburg. Een inheems buitenbeentje, de Miespelaer of Miespelbaum. *Natuurhistorisch Maandblad* 99(4).

Tekst en afbeeldingen Marti Rijken

**Foto's Harry de Jong.
Mispel (Molenbeek Diepenheim)**

Broedvogelinventarisatie Weusthag Stadspark Noord Hengelo - 2021

Brandgans – foto © Walter van Dijk

1. Gebiedsbeschrijving

Het Weusthag ligt in het noorden van Hengelo en is voor een belangrijk deel een waterwingebied. In de jaren tachtig is dwars door het gebied de A1 aangelegd. Daarna werd aan de noordrand de woonwijk Slangenbeek gebouwd. Door de stadsuitbreiding werd het grondwaterbeschermingsgebied Hasselo ingesloten maar niet verder bebouwd. Het gebied is vanouds gevormd door kleiwinning, agrarisch gebruik en bosbouw. Door de afwisseling van (deels kruidenrijke) weiden, akkers, bosschages, houtwallen, beken en plassen is het rijk aan natuur. Al met al heeft het Weusthag met haar biodiversiteit een grote aantrekkingskracht op veel vogelsoorten.

Het vogelinventarisatiegebied omvat 47,4 hectare van het boven de A1 gelegen gebiedsdeel en is gesitueerd rond de Kleigaten van Rientjes. Het wateroppervlak van de 4 plassen gezamenlijk is ongeveer 9 hectare.

Het afwisselende terrein kenmerkt zich door zijn halfopen karakter, gemengd grondgebruik, rechte wegen en enkele verspreid liggende boerderijen en woningen. Ten noorden van de A1 stroomt vanuit de noordoostelijk gelegen woonwijk Roershoek, de Tijertsbeek richting de Houtmaat.

Langs de Tijertsbeek is een los verband van natuurlijk beheerd gemengd bos (eik, populier, spar), houtwallen en bomenrijen aanwezig. De oevers van de plassen zijn met opslag dichtgegroeid - waaronder zwarte els, schietwilg en vlier - en worden deels omzoomd door rietkragen met koninginnekruid en brandnetel. Het gebied is toegankelijk voor publiek op de wandelpaden en langs de oevers, waar ook gevist wordt door leden van de Hengelsportvereniging Ons Genoegen.

2. Methode

De onderzoeksmethode van de vogeltellingen is beschreven in de 'Handleiding Broedvogelonderzoek' van Sovon Vogelonderzoek Nederland en wordt landelijk toegepast door alle waarnemers van Sovon. Met deze gestandaardiseerde aanpak wordt niet naar nesten gezocht, maar worden de territoria op basis van het aantal waarnemingen, de tijd van het jaar en de zang en het gedrag van de vogels in kaart gebracht (territoriumkartering). De gegevens worden onder meer gebruikt voor de jaarlijkse landelijke Vogelbalans van Sovon, waarin trends van toe- en afname worden beschreven.

1. 23 februari	18:35	19:45
2. 8 maart	07:51	11:34
3. 19 maart	07:15	11:00
4. 13 april	06:55	11:05
5. 28 april	06:40	11:02
6. 12 mei	05:50	10:26
7. 1 juni	04:48	09:15
8. 11 juni	04:12	08:07
9. 26 juni	05:39	08:57

Dit jaar zijn negen 2-wekelijkse telrondes gelopen met verschillende startpunten binnen het omliggende terrein. In de periode februari t/m juni, bestaande uit 7 vroege ochtend-bezoeken waarbij voor of rond zonsopgang werd begonnen, 1 ochtendbezoek en 1 avondbezoek. De gegevens zijn in het veld digitaal ingevoerd met het karteringsprogramma *Avimap* en naderhand via het computerprogramma *Autoclustering* van Sovon in de landelijke databank opgeslagen. Het doel van dit onderzoek is een meerjarige inventarisatie van alle broedvogels (project BMP-A¹), zodat ook voor dit telgebied na enige tijd een ontwikkeling kan worden geschetst.

3. Inventarisatie

Er zijn dit jaar 73 vogelsoorten waargenomen, waarvan 57 soorten een broedterritorium hebben gehad. Van die 57 soorten zijn er 4 schaars voorkomend en 22 minder algemeen, waarvan 3 op de Rode Lijst voor kwetsbare en gevoelige soorten, nl. Koekoek, Kneu en Grote Lijster. De Rode Lijst (laatste versie 2017) is opgesteld op basis van gegevens uit de meetnetten die Sovon coördineert. Dat gebeurt in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Het totaal aantal territoria bedraagt 306. Dat is een dichtheid van 646 territoria per 100 hectare landschap. Dit laatste is een maat om vergelijkingen met andere gebieden te kunnen maken. Geen enkele biotoop is hetzelfde, dat is lastig vergelijken, maar gemiddeld zie je deze waarden vaker in Twentse telgebieden. Een normale dichtheid lijkt het.

De meest voorkomende broedvogel is de Zwartkop met 29 territoria. De toptien ziet er als volgt uit:

Zwartkop	29
Tijftjaf	27
Koolmees	21
Winterkoning	19
Pimpelmees	15
Vink	14
Merel	13
Boomkruiper	12
Houtduif	12
Kleine Karekiet	12

Zwartkop

¹ BMP-A is sinds 1984 een Sovon-telproject: **Broedvogel Monitoring Project - Alle soorten**

In de tabellen staan alle waargenomen broedende soorten vermeld in alfabetische volgorde, met het aantal territoria. De indeling is naar ecologische soortgroep. Met de letter B worden de landelijk als “bijzonder” (minder algemene) gekenmerkte broedvogels aangeduid; met de letter Z de landelijk “zeldzame” (schaarse) broedende soorten. Met de letter K en G worden de “kwetsbare” respectievelijk “gevoelige” soorten van de Rode Lijst aangeduid.

Bosvogels	Terr.	Bijz.
Boomklever	2	B
Boomkruiper	12	
Buizerd	1	B
Gaai	4	
Glanskop	1	B
Goudhaan	1	
Grote Bonte Specht	6	
Grote Lijster	1	K
Holenduif	3	
Houtduif	12	
Kauw	3	
Koolmees	21	
Pimpelmees	15	
Spreeuw	10	
Tijftjaf	27	
Vink	14	
Vuurgoudhaan	2	B
Zwarte Kraai	4	

Boomklever

Grote Lijster

Vuurgoudhaan

Opmerkingen: De Havik is waargenomen, maar de observatie heeft niet geleid tot de vast-stelling van een broedterritorium. De Spreeuw broedde onder meer in 2 nestkasten bedoeld voor de Steenuil. Het niet toegankelijke, natuurlijk beheerde bos van vooral populieren, eiken en wat sparren geeft bosvogelsoorten goede broedkansen.

Bosrandvogels	Terr.	Bijz.
Ekster	6	
Gekraagde Roodstaart	1	B
Groene Specht	2	B
Putter	1	B

Gekraagde Roodstaart

Opmerking: De Gekraagde Roodstaart is vooral waargenomen bij de boerderij; hij voelt zich thuis in boerenland met oude erfranden en houtwallen.

Rietvogels	Terr.	Bijz.
Kleine Karekiet	12	
Rietzanger	1	Z

Kleine Karekiet

Opmerking: De Kleine Karekiet is een veel voorkomende rietvogel en maakt uitsluitend gebruik van overjarig riet, dat hier langs de grotere kleigaten veel voorkomt.

Struweelvogels	Terr.	Bijz.
Bosrietzanger	1	
Fitis	4	
Goudvink	1	B
Grasmus	3	B
Heggenmus	5	
Kneu	1	G
Merel	13	
Roodborst	10	
Staartmees	3	
Tuinfluit	8	
Winterkoning	19	
Zanglijster	3	
Zwartkop	29	

Grasmus

Kneu

Opmerkingen: De Braamsluiper is waargenomen, maar de observatie heeft niet geleid tot de vaststelling van broedterritorium. Ook de Koperwiek en Kramsvogel zijn hier gesignaleerd, maar dit betrof de voorjaars trek naar Scandinavië.

Weidevogels	Terr.	Bijz.
Kievit	1	B
Scholekster	1	B
Witte Kwikstaart	2	

Kievit

Opmerkingen: Graspieper en Tapuit zijn waargenomen, maar de observaties hebben niet geleid tot de vaststelling van broedterritoria. Beide soorten waren vermoedelijk op doortrek. De Kievit heeft gebroed op de maisakker, maar het eerste nest heeft het niet gehaald vanwege ploegwerkzaamheden. Maar een tweede poging daarna was wel succesvol toen de rust weerkeerde. De Scholekster broedde op het nabijgelegen dak van Eaton Industries.

Watervogels	Terr.	Bijz.
Brandgans	3	Z
Fuut	2	B
Grauwe Gans	6	B
IJsvogel	1	Z
Knobbelzwaan	1	B
Kuifeend	2	B
Mandarijneend	1	Z
Meerkoet	7	
Nijlgans	1	B
Soepeend	2	
Soepgans	1	B
Waterhoen	2	
Wilde Eend	4	

Fuut

IJsvogel

Opmerkingen: Krakeend, Tafeleend en Oeverloper zijn waargenomen, maar de observaties hebben niet geleid tot toekenning van een geldig broedterritorium. De ganzensoorten broedden vooral op het eiland in de grootste plas, waar geen verstoring of predatie kon plaatsvinden. De IJsvogel broedde langs de Tijertsbeek in een van de stronken van de omgewaaide bomen.

Overige soorten	Terr.	Bijz.
Koekoek	1	K
Bonte Vliegenvanger	3	B
Turkse Tortel	2	
Zwarte Roodstaart	1	B

Koekoek

Opmerkingen: De Koekoek vindt bij de Kleigaten voldoende waardvogels voor het benodigde pleegouderschap, in het bijzonder de 12 paartjes Kleine Karekiet en 5 paartjes Heggenmus. De waargenomen Torenvalk foerageerde hier vaak, maar zijn nestkast met broedsel ligt enkele honderden meters bezuiden de A1 in het Weusthag.

Overige opmerkingen:

- **Uilen:**

Tijdens het avondbezoek op 23 februari zijn er geen Uilen waargenomen, ook niet met behulp van het afspelen van Bos- en Steenuilzang. De verschillende nestkasten voor Steen- en Bosuil werden later in het broedseizoen bezet door andere vogels zoals Spreeuw en Holenduif.

Spreeuw – foto © Walter van Dijk

- **Kolonievogels:**

Ook vastgesteld, maar niet in deze inventarisatie opgenomen, zijn kolonievogels zoals Aalscholver, Blauwe Reiger, Kokmeeuw, Roek, Boerenzwaluw, Gierzwaluw en Huismus. Daar zijn aparte neststellingen voor nodig, wat niet is uitgevoerd. De broedkolonies voor Aalscholver, Blauwe Reiger, Kokmeeuw, Roek liggen respectievelijk in het Zwillbrocker Venn, Breeriet Delden en Lonnekermeer, Wierdenseveld, van Alphenbos in Weusthag-Zuid.

4. Nawoord

De aanleiding voor deze eerste broedvogelinventarisatie - een nulmeting - is een vraag van de Kerngroep Pro Natuur Weusthag; een burgerinitiatief om samen met andere organisaties het Twentse karakteristieke landschapspark te behouden en te verbeteren door landschappelijke ingrepen, zoals het zaaien van zomergerst en het beschermen van weidevogels. Andere betrokken partijen hierin zijn de Gemeente Hengelo, Gildebor (beheer en onderhoud van openbare ruimten), de IVN-werkgroep Landschapsonderhoud en Vrienden van het Weusthag.

De broedvogelinventarisatie zal enkele jaren worden voortgezet om voor- of achteruitgang te kunnen vaststellen in de vogelstand. Hiermee kan ook Sovon verder aan de slag met betrekking tot het overheidsbeleid op het gebied van natuurbescherming en -beheer. Dit doet zij op basis van systematisch veldonderzoek door duizenden vrijwillige waarnemers in Nederland.

Voor aanwonende wijkbewoners zal er in het voorjaar een vogelexcursie worden gehouden om de betrokkenheid bij het gebied te vergroten.

17 augustus 2021

André van den Berg (Sovon, Twentse Vogelwerkgroep)

Bron tekeningen: www.soortenbank.nl (Frits-Jan Maas)

B(I)oeiende planten

Bosanemoon, *Anemone nemorose*.

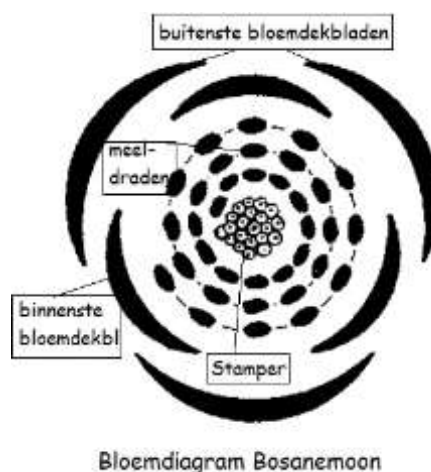
Wie wordt er niet vrolijk van als je de Bosanemoon bloeiend tegen komt.

De Bosanemoon is een echte voorjaarsbloeier. Het is een plant van de rijke, vaak wat vochtige bossen. Deze loofbossen worden hoofdzakelijk gevormd door Beuk en Haagbeuk. In die bossen komen naast de Bosanemoon ook de Gele dovenetel, Donkersporig bosviooltje, Speenkruid, Grote muur, Slanke sleutelbloem en Witte klaverzuring voor. Naast het voorkomen in de bossen zien we de Bosanemoon ook in de bermen. Mogelijk zijn dit restanten van vroege bospercelen.

De Bosanemoon bezit een bruine horizontale wortelstok. Deze heeft reservevoedsel in zich waardoor de plant snel in het voorjaar kan bloeien. Door de wortelstok komt de Bosanemoon vaak in plakaten voor. Uit de wortelstok ontspringen zowel wortelbladen als bloeistengels met bladen. Beide hebben ze driedelige bladeren. De bladen van de bloeistengel zijn eigenlijk schutbladen.

Het valt op dat de Bosanemoon in groepen voorkomt. Je ziet een groep met paarsachtige bloemen terwijl een andere groep alleen maar witte bloemen heeft. Zo zie je ook een groep met licht groene, vaak wat grotere bladeren. Even verderop zien je weer een groep met kleinere donkergroene bladeren.

De bloeistengels hebben vaak 1 bloem. Stengels met twee bloemen komt sporadisch voor. De bloemen bestaan uit 6 bloemdekbladen die in twee kransen van 3 bladen zijn gerangschikt. Zie bloemdiagram.

Men spreekt van bloemdekbladen als er geen direct verschil te zien is tussen kroon- en kelkbladen. De 3 buitenste bladen zijn aan de buitenkant licht behaard. Voor de binnenste krans staan talloze meeldraden. Midden in de bloem bevindt zich gedrongen aar met vele stampers.

De bloemdekbladen zijn soms paarsachtig gekleurd. Dit is het gevolg van anthocyaan, een soort antivries. Als de zon op deze bloemen schijnt, wordt er extra warmte ontwikkeld waardoor de bloem sneller opengaat.

Bij zonnig weer staan de bloemen rechtop. Als het donker is of dat het regent hangen de bloemen naar beneden. De bloemen produceren geen nectar. De insecten, voornamelijk hommels komen voor het stuifmeel. Naast kruisbestuiving komt ook zelfbestuiving voor. De deelvruchten hebben een mierenbroodje waardoor ze door mieren worden verspreid.

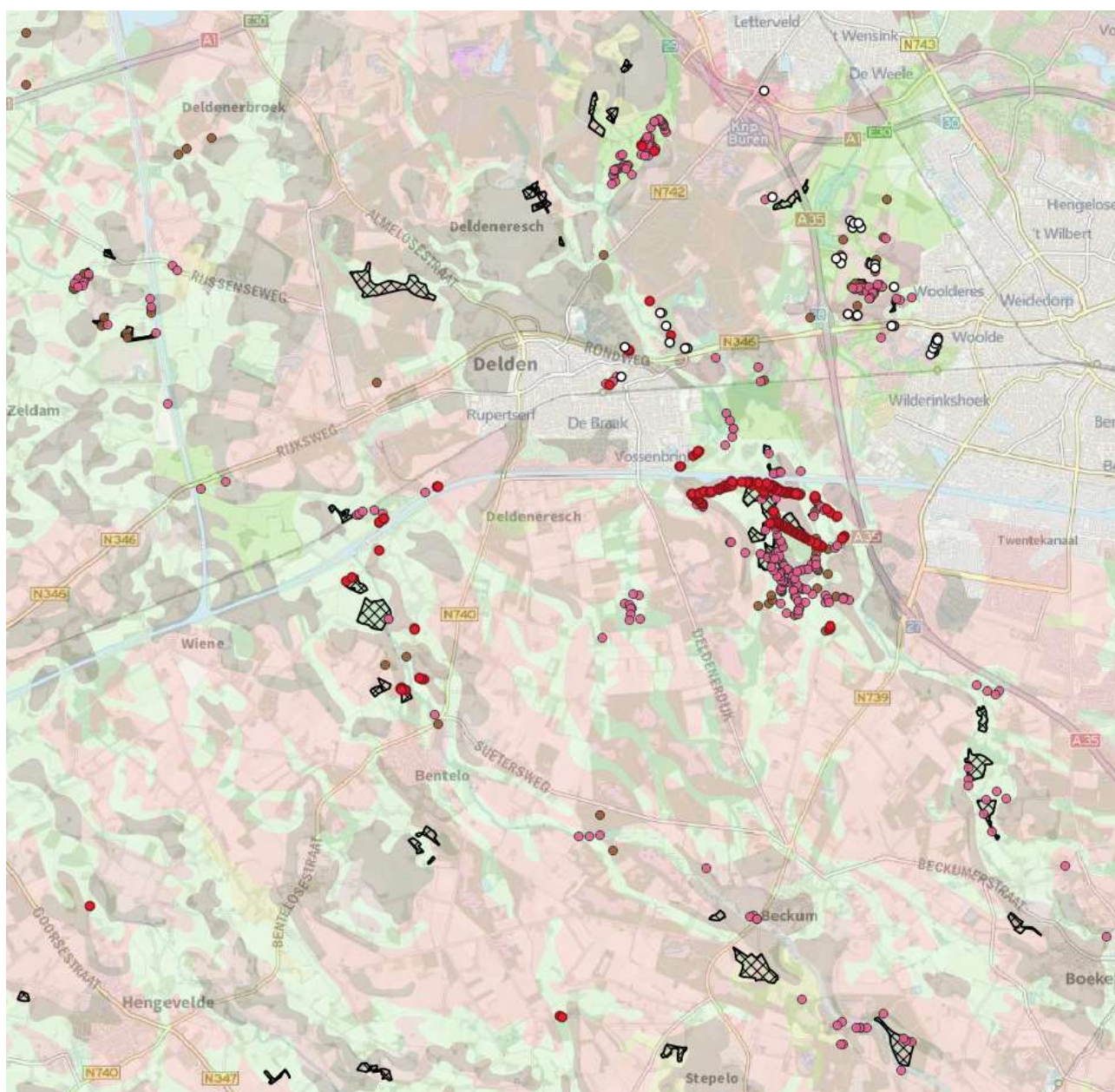
In sommige streken werd vroeger de Bosanemoon ook wel Windbloem of Windkruid genoemd. Dit heeft te maken dat anemone afgeleid is van het Griekse anemos, dat wind betekent. Naar het spoedig afvallende en door de wind meegevoerd wordende kelkbladen.

In het Duits wordt de Bosanemoon Busch-Windröschen genoemd.

Tekst en foto's Wytze Boersma

Bosanemoon rond Delden

In het voorjaar kriebelt het om de natuur in te gaan en de ontluikende flora te bestuderen. Het is dan ook niet helemaal toevallig dat Wytze Boersma en Marti Rijken elkaar tegenkwamen langs het Oelerschoolpad, dat in een hotspot voor de Bosanemoon ligt, waar ze beiden bezig bleken te zijn met het in kaart brengen van de verspreiding van de Bosanemoon rondom Delden. Met zijn opvallende bloei leent de Bosanemoon zich daar ook uitstekend toe.

In het kaartje zijn de waarnemingen uit 2018-2021 samengevoegd (donkere stippen), aangevuld met waarnemingen uit 1997 in de driehoek Delden-Borne-Hengelo (witte stippen). In de kaartondergrond is de bodemkaart weergegeven, alsmede oud-bos-locaties uit onderzoek van de Provincie (raster).

Zoals mag worden verwacht, heeft de bosanemoon een voorkeur voor beekdalgronden en de overgangen naar heide- en esgronden. Ook verwachtten we een voorkeur voor de oud-bos-locaties, maar de link daarmee blijkt veel zwakker dan verwacht.

Wat opvalt is dat de Bosanemoon in clusters voor lijkt te komen. Ten dele zou dit verklaard kunnen worden door een inventarisatie-effect: waar je Bosanemoon ziet, zoek je met nog meer aandacht naar de volgende groeiplaats. Maar dat neemt niet weg dat we de indruk hebben dat de clusters reëel zijn. Mogelijk zijn de locaties van deze clusters gevrijwaard van sterke ingrepen in het landschap.

Lokale verstoringen (zoals bijvoorbeeld elders door wilde zwijnen) zorgen juist voor een concurrentievoordeel van de Bosanemoon tegenover planten zonder wortelstokken en een langere vegetatieduur. Misschien dat daardoor de Bosanemoon vaak langs paden staat.

We hebben geen poging gedaan om binnen het afgebeelde gebied uitputtend alle groeiplaatsen in beeld te brengen. Misschien nodigt het kaartje uit om in het voorjaar nog andere plekken te bezoeken.

Bronnen:

Bremer, P., 2018. Eeuwenoud bos in Overijssel. Achtergronddocument bij de Atlas van Overijssel. Provincie Overijssel. <https://www.geoportaaloverijssel.nl/metadata/dataset/7b93abb6-f91b-47e0-a5ea-8e93b0552e2f>

Bodemkaart: <https://www.pdok.nl/-/de-bodemkaart-van-nederland-beschikbaar-bij-pdok>

Marti Rijken & Wytze Boersma

Foto's: Harry de Jong

Jeneverbesbekertje gevonden in het Arboretum

Na een tip van Leo Wijering uit Losser aan Gerben Winkel op donderdag 18 nov 2021 hebben Gerben en ondergetekende de vondst van het Jeneverbesbekertje, *Pithya cupressina*, uitvoerig bekeken op maandag 22 nov 2021. Het Jeneverbesbekertje werd NIET aangetroffen op de gewone Jeneverbes, maar wel op drie nota bene daar tegenaan staande cultivars:

- *Juniperus virginiana* Grey
- *Juniperus chinensis* "Plumosa aurea"
- *Juniperus squamata* "Blue spider" (hierop het meest en in de grootste groepen).

In de literatuur worden o.a. de eerste twee cultivars inderdaad als "gasheer" genoemd en wordt tevens vermeld dat de soort in Nederland nog niet op de gewone Jeneverbes, *J. communis*, is aangetroffen. Het Jeneverbesbekertje groeit saprotroof, dus afbrekend, op dode al dan niet afgevallen delen van die jeneverbescultivars. Op de Verspreidingsatlas staat het Jeneverbesbekertje als zeer zeldzaam te boek, na 1990 gemeld uit 5 atlasblokken, waarvan geen enkele in Overijssel. De Nederlandse waarnemingen zijn verspreid over bijna het hele jaar, van midden zomer tot midden winter; de diverse literatuurbronnen geven zéér uiteenlopende en soms tegenstrijdige vondstperioden.

Jeneverbesbekertje is een ascomycete, zacht van structuur en hooguit enkele mm's groot. In het arboretum troffen we ze alleen aan op dode nog vastzittende takken, niet op afgevallen dood materiaal. En dan niet een enkel los exemplaar, maar soms echt zwermen. Ik heb de vondst microscoop onderzocht en dat bleek allemaal te kloppen met de literatuur.

Speuren naar andere vondsten van deze soort in bijv. parken en begraafplaatsen in de regio heeft (nog) niet tot meer waarnemingen geleid.

Enkele uiteraard zéér fraaie foto's van de hand van Gerben Winkel.

Laurens van Run, 26 januari 2022

Nationale Tuinvogeltelling 2022

De Nationale Tuinvogeltelling wordt sinds 2001 georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Dankzij de Tuinvogeltelling weten we hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen we vogels beter helpen en beschermen.

Dit zijn de resultaten voor Hengelo.

Top 10: Hengelo

(608 deelnemers, 8.959 getelde vogels)

1	Huisemus	1.694
2	Koolmees	1.401
3	Merel	910
4	Pimpelmees	892
5	Houtduif	742
6	Ekster	480
7	Vink	459
8	Roodborst	406
9	Turkse tortel	297
10	Heggenmus	253

Top 10: Landelijk

(170.408 deelnemers, 2.402.212 getelde vogels)

1	Huisemus	453.502
2	Koolmees	307.963
3	Merel	199.676
4	Pimpelmees	198.125
5	Vink	149.501
6	Kauw	148.363
7	Houtduif	114.975
8	Ekster	105.754
9	Turkse tortel	103.164
10	Roodborst	95.07